

অসমীয়া লোকগীতি-সঞ্চয়

সংগ্ৰাহক আৰু সম্পাদক
ডক্টৰ হেমন্তকুমাৰ শৰ্মা

ASAMIYA LOKAGITI SANCHAYAN

Compiled and Edited
by
Dr. Hemanta Kumar Sarma

With Foreword,
by
Dr. Maheswar Neog
Dean of the Faculty of Arts, Gauhati University
গুৱাহাটী

বাণী লাইব্ৰেৰী

কলেজ হোষ্টেল ৰোড,
গুৱাহাটী-১

ASAMIYA LOKAGITI-SANCHAYAN : A collection of Assamese folk-songs compiled and edited by Dr. Hemanta Kumar Sarma, M. A., Ph.D., Professor of Assamese, Cotton College, Guwahati-1, and published by Bina Library, College Hostel Road, Guwahati-1, First ed, Shri Santiranjan De 2nd ed. 1990.

প্ৰকাশক :

শ্ৰীশাস্তিৰঞ্জন দে

বীণা লাইব্ৰেৰী

কলেজ হোষ্টেল ৰোড,

গুৱাহাটী-১

প্ৰথম তাঙৰণ

১৯৭৪

দ্বিতীয় তাঙৰণ

১৯৯০

প্ৰচ্ছদপট :

শ্ৰীত্ৰৈলোক্য দত্ত

শ্ৰীইন্দিৰা দেৱী

মুদ্ৰাকৰ :

নবীন প্ৰেছ

গুৱাহাটী

মূল্য : ৫০.০০ টকা

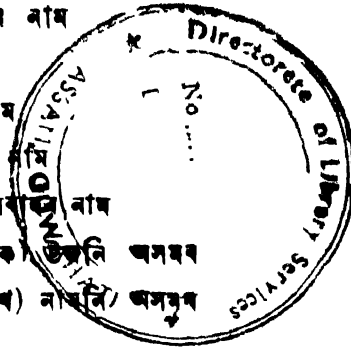
বিজয়া শিলা-পুস্তকৰ পৰা অসমীয়া লোকগীতি সংগ্ৰহ কৰিবলৈ
প্ৰথমে অনুশ্ৰেয়ণা পাইছিলো, বিগৰাকী পুস্তক আছিল
অসমীয়া ভাষা, সাহিত্য আৰু সংস্কৃতিৰ অকণ্ঠস
কৰ্ণধাৰ. সেই ড° বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰবাহেৰে
পৰিত্ৰ স্মৃতিত

সূচীপত্ৰ

বিষয়	পৃষ্ঠা
Foreword স্বাগতম ভূমিকা	Dr Maheswar Neog ড' হেমন্তকুমাৰ শৰ্মা ৩১ (৩)

প্ৰথম ভাগ : তত্ত্বজনক গীত

১।	গোস্বামীৰ নাম	১
২।	আউলা-পূজাৰ নাম	৪
৩।	দেৱীৰ নাম	১১
৪।	চূৰ্ণাপূজাৰ নাম	১৪
৫।	আই-সৰাহৰ নাম	১৫
৬।	আসন-পতা সৰাহৰ নাম	১৯
৭।	আইনাম : (ক) উজনি অসম (খ) নাগনি অসম	২১ ৩৭
৮।	শীতলা-নাম	৭২
৯।	সুবচনী-নাম : নাগনি অসম	৭৪
১০।	হৰচনী পূজাৰ নাম : উজনি অসম	৭৯
১১।	অপেচৰী সৰাহৰ নাম : (ক) উজনি অসম (খ) নাগনি অসম	৮২ ৮৫
১২।	চৰা-ব্ৰতৰ গীত	৯০
৩	মলসৰ গীত	৯৩
১৪।	কপলাখৰ নাম	৯৫
১৫।	কপলাখৰ গুৰিত গোৱা গীত	১০০
১৬।	চুসনীৰ গুৰিত গোৱা নাম	১০৪
১৭।	১শ্ৰীৰ নাম	১০৬

১৮।	লখিমী-আদবা নাম	১০৮
১৯।	লখিমী-সবাহব নাম	১১২
২০।	গোপীকৃষ্ণ নাম : (ক) শিশুসীল্য গীত (খ) গোপীবিলাস গীত	১১৫ ১৩৪
২১।	পাৰমাৰ্থিক বিষয়ক আৰু দেহবিচাৰ গীত	১৫১
২২।	টোকাৰী গীত	১৯০
২৩।	শঙ্কৰদেৱ গীত	১৯২
২৪।	নিমাই গীত	১৯৩
২৫।	কবীৰ গীত	১৯৪

দ্বিতীয় ভাগ : অনুর্তানমূলক গীত

২৬।	বিদ্যানাম	১৯৫
২৭।	কনাই-লোৱা নাম	২২৬
২৮।	ভোলনি-বিয়াৰ নাম	২২৭
২৯।	পুহন-বিয়াৰ নাম	২২৭
৩০।	লগুণ-দিয়নিৰ নাম	২২৮

তৃতীয় ভাগ : বিবিধ বিষয়ক গীত

৩১।	গবখীয়া-গীত	২২৯
৩২।	বিহুমা গীত	২৩১
৩৩।	কুঁহিয়াৰ-পেৰা গীত	২৩৩
৩৪।	বৰশী-বোৱা গীত	২৩৪
৩৫।	মহাখেদা-গীত	২৩৫
৩৬।	বাহোল-পিটা গীত	২৪৩
৩৭।	হাউখেল গীত	২৪৬
৩৮।	চাহ-পুৰাণ গীত	২৪৭
৩৯।	বানপানীৰ গীত	২৪৯
৪০।	নাভেলী গীত	২৫০

৪১।	পচলাৰ গীত	২৫২
৪২।	সাত শাক-ভোলা গীত	২৫৩
৪৩।	হালবোৱা গীত	২৫৫
৪৪।	নাওখেলব গীত	২৫৬
৪৫।	খেমেলীয়া গীত	২৫৮
৪৬।	শিৱ-শিৱো গীত	২৫৯

চতুৰ্থ ভাগ : গোৱালপৰীয়া লোকগীত

৪৭।	গোৱালপৰীয়া লোক-গীত	২৬২
৪৮।	বাঁহ-পূজাৰ গীত	২৮১
৪৯।	হকো-গীত	২৮৩

পৰিচিষ্ট

সংগ্ৰহৰ সূত্ৰ	২৮৫
গীতৰ প্ৰথম শাৰীৰ বৰ্ণামূৰ্ফমিক সূচী	২৮৯
কঠিন শব্দৰ অৰ্থ	৩০৩

FOREWORD

DR MAHESWAR NEOG,

*Jawaharlal Nehru Professor and Dean of the Faculty of Arts,
Gauhati University*

I have much pleasure in having to introduce to the public the present collection of Assamese folk-songs compiled by Dr Hemantakumar Sarma. Assam is strikingly rich in folk-songs, both in volume and variety. Some of these are connected with different religious *cults*. Some of them again are linked to various ceremonies and seasonal festivities of the folk. Some again are the outpourings of the anguished individual heart. There are also songs which center around particular historical events. It is also to be noted that there are regional differences not only from the linguistic point of view but also in respect of the content and its presentation. Sometimes the same song is to be discovered in different parts of the State in slightly different garb. These variations are necessarily to be distinguished and studied in order to understand variations in the folk-mind. Folk poetry differs from literary poetry in that in the first the unsophisticated folk-mind expresses itself in a very simple and direct way. Education and modern civilization thus stand as the antithesis of the folk-mind coming out in folk-poetry. Modern poets have tried to write in the idiom of folk-poetry as in the case of literary or artificial ballads; but it is indeed very hard for them to achieve the ease and directness of the folk atmosphere. Very often the anonymous folk-poet has tried to catch glimpses of modern life, its mechanised transport and the stress of

(ii)

sophistication. He succeeds only if he can afford to remain unsophisticated in thought and expression. This test can be applied to the songs in this collection where modern ways venture to find a niche.

I think the present collection will be able to give the reader a fair impression about the folk-poetry of Assam, religious and profane in its variety of tone and tune. The compiler has tried to have the different regions of Assam represented in the anthology and to bring the variations in language and content consequent upon geographical variations. And I hope that the reader will accept Dr Sarma's fare in this spirit in which it has been offered.

Gauhati University
23 September 1974

আগকথা—

‘অসমীয়া লোকগীতি-সঞ্চয়নৰ’ প্ৰথম সংস্কৰণ বহু বছৰ আগতে শেষ হোৱাত লক্ষ্মণ পাঠক আৰু গায়ক বঙ্গুলকলে পুথিখন আকৌ ছপাবৰ কাৰণে মোক সকাঁৱাই আছিল; কিন্তু নানা কাৰণত ইমানদিনে পুথিখন পুনৰ ছপাই উলিয়াব পৰা নাছিলো। এতিয়া বীনা লাইব্ৰেৰীৰ উৎসাহী প্ৰকাশক শ্ৰীশান্তিবৰুৱন দে ডাঙৰীয়াই ছপাবলৈ গাত লোৱাতহে পুথিখন ৰাইজৰ আগত উলিয়াব পাৰিলোঁ। পুথিখনৰ এই ভাঙৰাটোত আৰু কিছুমান গীত সন্নিবিষ্ট কৰাৰ ইচ্ছা আছিল; কিন্তু পুথিৰ কলেবৰ বৃদ্ধি হ’ব বুলি আশংকা কৰি তেনে কৰা নহ’ল। ই যি নহ’ক পুথিখন প্ৰকাশ কৰা বাবে বীনা লাইব্ৰেৰীৰ কৰ্তৃপক্ষ কিশেখৰক শ্ৰীদে ডাঙৰীয়াৰ শলাগ ললে। পুথিখনে লক্ষ্মণ পাঠক আৰু গায়ক গায়িকাৰ মৰম পালে কৃতাত্ম মানিয।

‘বহাগ বিহু’

হেমন্ত কুমাৰ শৰ্মা।

১৪ এপ্ৰিল, ১৯৮৮

লাচিত নগৰ, গুৱাহাটী

ভূমিকা

কোনো এটা জাতির অতীত জীবনের বিষয়ে অভিজ্ঞতা লাভ কৰিবলৈ হলে সেই জাতিটোৰ ধৰ্ম-নীতি, আচাৰ-ব্যৱহাৰ, আনন্দ উৎসৱ, লোক-বিশ্বাস আদিৰ লগতে আৰু এটি বিষয়ে জনাতো দৰ্কাৰ, সেয়ে হ'ল জাতিটোৰ মাজত আদিম যুগৰে পৰা মুখে মুখে চলি অহা গীত-পদ, ফকৰা-বোজনী, গাঁথৰ, মালিকা (ballad), সাধুকথা, ইতিকথা (legends) আদি—যিবোৰক এক আধাৰতে কোৱা হয় লোক-সাহিত্য বা জন-সাহিত্য (folk-literature) বুলি। মানুহৰ মুখে মুখে বাগৰি অহা বাবে এই গীত-পদবোৰক কোনো কোনোৱে মৌখিক সাহিত্য বুলিও অভিহিত কৰিছে। এই প্ৰসঙ্গত পাশ্চাত্য অভিজ্ঞত এটি প্ৰণিধান যোগা :—

“Under this (folk-literature) rather loose heading are to be included those traditional legends, tales, ballads, songs, proverbs, riddles and plays which form the popular entertainments of primitive peoples or of the uncultured elements of more civilized peoples”

লোক-সাহিত্যই প্ৰত্যেক জাতিৰ আশা-আকাংক্ষা, হৰ্ষ-বিবাদ, ভয়-ভক্তি, লোক-বিশ্বাস, মানসিক চিন্তাধাৰা আদিৰ পৰিচয় বহন কৰে।

সকলো দেশৰ সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীলৈ লক্ষ্য কৰিলে এই কথাই চকুত পৰে যে গল্পতকৈ পত্ৰৰ উত্তৰ আগতে হৈছে। আদিম যুগত বেতিয়া লিপি আবিষ্কাৰ হোৱা নাছিল, তেতিয়া মানুহে গীত-পদবোৰ মুখে মুখে বচনা কৰি গাই আহিছিল। গীতৰ লগত শ্ৰুতিৰ সখক্ৰম অতি ঘনিষ্ঠ। গীতৰ হৃদয় আৰু লয়ে শ্ৰুতি বন্ধাত সহায় কৰে; কিন্তু গল্পৰ ক্ষেত্ৰত সেইটো নহয় বাবেই লিপিৰ উত্তৰ হোৱাৰ আগতে গল্পই বিকাশ লাভ কৰিব পৰা নাছিল বা গল্প সাহিত্যৰো এটা নিৰ্দিষ্ট ৰূপ লোৱাটো সম্ভৱ হোৱা নাছিল, যদিও সাধুকথা বা কিংবদন্তী আদি কথিত গল্পৰ মাধ্যমেতে প্ৰকাশ পাইছিল।

সাহিত্যক মৌখিক আক লিখিত এই দুই প্রধান শ্রেণীত ভগাব পাৰি। মৌখিক সাহিত্য লিখিত সাহিত্যৰ পূৰ্ব পূৰ্বক স্বৰূপ। কিয়নো মৌখিক সাহিত্য সৃষ্টি হোৱাৰ বহুকাল পিছতহে লিপিৰ আক ভাৱ লগে লগে লিখিত সাহিত্যৰ সৃষ্টি হ'বলৈ ধৰে। সেই হিচাপে ক'ব পাৰি—মৌখিক সাহিত্যৰ বাহন স্মৃতি আক লিখিত সাহিত্যৰ বাহন লিপি। আক সেয়ে হবলা মৌখিক সাহিত্যত পড়ই আক লিখিত সাহিত্যত প্ৰায়ে গড়ই প্ৰাধিক্ত লাভ কৰা দেখা যায়। মাহুহৰ প্ৰেথৰ স্মৃতি শক্তি নথকা হলে লোক-সাহিত্য বৰ্ত্তি থাকিব নোৱাৰিলেহেঁতেন। আৰ্ব-সভ্যতাৰ দোকমোকালিত আৰ্বসকলে স্মৃতি-শক্তিৰ সহায়ত বেদ, ব্ৰাহ্মণ আদিৰ বাণীবোৰ পুৰ পৰম্পৰা মনত ৰাৰি আহিছিল; যদিও পিছত সিৰোৰ লিপিৰূপ হয় গৈ।

লোক-সাহিত্য সম্পৰ্কে পাশ্চাত্য পণ্ডিতসকলৰ মত এখে বে, ই—“সংহত সমাজৰ সামগ্ৰিক সৃষ্টি, ব্যক্তি বিশেষৰ একক সৃষ্টি নহয়।” যি সমাজে স্বকীয় বৈশিষ্ট্যসমূহ অটুট ৰাখিও বাহিবৰণৰা অহা সাংস্কৃতিক উপকৰণসমূহ নিজ সমাজৰ উপযোগীকৈ গ্ৰহণ কৰিব পাৰে, সিয়েই সংহত সমাজ। পণ্ডিতসকলৰ মতে সাংস্কৃতিক উপকৰণেই হৈছে সামাজিক সংহতি-সৃষ্টিৰ মূল বস্তু। যি সমাজৰ সাংস্কৃতিক উপকৰণ বিমান বেছি হয়, সেই সমাজৰ সামাজিক সংহতিও সিয়ানেই দৃঢ় হয়; কিন্তু যি সমাজে বাহিবৰ সাংস্কৃতিক উপকৰণ গ্ৰহণ নকৰি কেৱল স্বভাৱতঃ থাকি পূৰ্ব পূৰ্বকৰ দানৰ ওপৰতেই নিৰ্ভৰ কৰি চলিব খোজে, সেই দান শেষ হোৱাৰ পিছতেই সেই সমাজখনৰো নিজস্বতা লোপ পোৱাৰ পূৰ্বা সম্ভাৱনা থাকে। তেনে সমাজক বোলা হয় স্বতন্ত্ৰ বা আদিম (isolated or primitive) সমাজ। যি সমাজে আৱৰ সাংস্কৃতিক উপকৰণ নিজৰ সাঁচত ঢালি আক স্বকীয় ৰূপ দি গ্ৰহণ কৰে, সেই সমাজৰ জ্ঞান-শক্তিৰ কেতিয়াও অভাৱ নহয়। সেয়েহে কোৱা হয়, আদিম বা বহিঃজগতৰ লগত সম্পৰ্ক বহিত সমাজত প্ৰকৃত লোক-সংস্কৃতিৰ সৃষ্টি হোৱা টান; কিৰা হলেও সি হয় অপৰিণত আক অসম্পূৰ্ণ। প্ৰকৃত লোক-সংস্কৃতি সূসংহত সমাজতহে থাকিব পাৰে।

লোক-সাহিত্য লোক-সংস্কৃতিৰেই এটি প্ৰধান অংগ বেতিয়া লোক-সাহিত্যৰো সূসংহত সমাজতহে পৰিপূৰ্ত্তি লাভ কৰিব পাৰে। লোক-সাহিত্য দৃঢ়মৰ সম্পত্তি, কোনো ব্যক্তি বিশেষৰ নহয়। কিয়নো আদিম সংহত

সমাজে ব্যক্তিৰ (individual) দাবী স্বীকাৰ নকৰে, সমষ্টিৰ (community) দাবীহে মানি লয়। ব্যক্তি তাত গৌণ; ব্যক্তিৰ অস্তিত্ব সমষ্টিৰ মাজেবেহে প্ৰকাশ পায়। সেই কাৰণেই বোধ কৰোঁ জন-সাহিত্যত কোনো ব্যক্তিৰ নাম পোৱা নাযায়। যি আদিম সমাজে ব্যক্তিক স্বীকাৰ নকৰে, সেই সমাজে কবি বা গীত-বচনিকাকো ব্যক্তিগত ভাবে স্বীকৃতি নিদিয়ে। গোটেই সমাজখনৰ চিন্তাধাৰাৰ প্ৰতিকৃতি যেন জন-কবি। পৰোক্ষভাৱে জন-কবিৰ বচনাই যেন গোটেই সমাজখনৰ চিন্তাধাৰাৰ প্ৰতিনিধিত্ব কৰে; জন-কবিৰ বচনাই যেন সমাজখনৰ বচন।

আদিম যুগত প্ৰকৃতিৰ লগত মানুহৰ আছিল বনিষ্ট সংক। প্ৰকৃতিৰ বিচিত্ৰ প্ৰভাৱে মানৱ মনত নানান ভাবৰ হেৰোলনি তুলিছিল; মানুহৰ অন্তৰত আশা-আকাঙ্ক্ষা, আনন্দ-প্ৰেমামুভূতি আদি জাগ্ৰত কৰি তুলিছিল। প্ৰকৃতিৰ উপৰিও দেৱ-দেৱী, দেও-ভূত, মাৰি-মৰকৰ প্ৰতি ওপজা বিশ্বাস আদিয়েও আদিম মানৱৰ অন্তৰত ভয় বা ভক্তিব সৃষ্টি কৰিছিল। অন্তৰত ভাবামুভূতি প্ৰকাশ কৰাটো মানুহৰ স্বাভাৱিক ধৰ্ম। সেইহে আদিম জনগণেও অন্তৰত ওপজা বিচিত্ৰামুভূতিক নৃত্য-গীত আদিৰ মাজেদি প্ৰকাশ কৰিছিল। এই গীত হ'ল লোক-সাহিত্যৰ প্ৰধান অংগ আৰু সমূহীয়া চিন্তাৰ বাহক; আৰু সেই বাবেই কোনো গীত ব্যক্তি বিশেষৰ দ্বাৰা বচিত হলেও সৰ্ব সাধাৰণে তাক আৱশ্যক মতে নতুন বোল দি নিজৰ কবি লৈছিল। এইদৰে দেখা যায় যে লোক-সাহিত্যৰ কোনো গীত-পদ মূলত: এজনৰ সৃষ্টি হলেও কালক্ৰমত নানা জনৰ মুখত তাৰ ৰূপৰ সলনি ঘটি শেষত সমষ্টিৰ সৃষ্টি হিচাপেই বয়গৈ। এইখিনিতেই এগৰাকী পাশ্চাত্য পণ্ডিতৰ মত উল্লেখ কৰিব পাৰি—

“All aspects of folklore, probably originally the products of individual, are taken by the folk and put through a process of recreation, which through constant variation and repetition become a group product. ৩

এইখিনিতেই জন-সাহিত্য আৰু আধুনিক লিখিত সাহিত্যৰ পাৰ্থক্য ওলাই পৰে। আধুনিক লিখিত সাহিত্যত ব্যক্তি-বিশেষৰ স্বাক্ষৰ

৩. Mac Edward Leach : 'Standard Dictionary of Folklore,' Mythology and Legend, New York, 1949-50, p. 401.